

สถานะภาพของไลเคนในป่าเต็งรัง ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

The Status of Lichens in a Deciduous Dipterocarp Forest at Khao Yai National Park

สัมฤทธิ์ เส็งเล็ก¹ และ กัณษริย์ บุญประกอบ¹

Sumrit Senglek¹ and Kansri Boonpragob¹

บทคัดย่อ

ป่าเต็งรังในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีสภาพแวดล้อมที่รุนแรงโดยมีความแห้งและเปียกสลับกัน รวมทั้งการเกิดไฟป่า บ่อย องค์ประกอบของชนิดพันธุ์และโครงสร้างการกระจายของแทลลัสไลเคนชี้ให้เห็นถึงความสามารถในปรับตัวของไลเคนให้เข้ากับปัจจัยเหล่านั้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความหลากหลายและสถานะภาพของไลเคน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการทรัพยากร ซึ่งทำโดยวางแปลงสำรวจขนาด 10 x 10 เซนติเมตร ในทิศตะวันออกและทิศตะวันตกบนพรรณไม้จำนวนทั้งหมด 22 ต้น ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 4.5 เซนติเมตร ที่ระดับความสูง 130 เซนติเมตร รวมทั้งหมด 44 แปลงสำรวจ ทำการบันทึกชนิด จำนวนแทลลัส พื้นที่ปกคลุมของแทลลัสทุกแปลงสำรวจ ผลการศึกษาพบไลเคนทั้งหมด 306 แทลลัส ประกอบด้วย 24 สกุล 34 ชนิด ดัชนีค่าความสำคัญบ่งชี้ว่าไลเคนที่มีสถานะภาพสำคัญมาก (Very important) มี 5 ชนิด ได้แก่ *Bulbothrix isidiza*, *Laurera benguelensis*, *Protoparmelia isidiata*, *Dirinaria applanata* และ *Graphis handelii* ส่วนสถานะภาพสำคัญ (Important) สำคัญปานกลาง (Moderately important) และสำคัญน้อยมาก (Least important) พบ 12 10 และ 7 ชนิด ตามลำดับ โดยไลเคนที่มีสถานะภาพเหมาะสมต่อการนำมาพัฒนามาใช้ประโยชน์ ได้แก่ *Bulbothrix isidiza* และ *Dirinaria applanata* เนื่องจากมีโครงสร้างของประชากรที่ประกอบด้วยแทลลัสขนาดเล็กจำนวนมากจึงอาจเติบโตขึ้นมาทดแทนแทลลัสขนาดใหญ่ที่อายุมากและตายไปในอนาคต ส่วนสถานะภาพสำคัญน้อยมาก เช่น *Buelia pleiotera* และ *Glyphis scyphulifera* อาจจะต้องใช้กลยุทธ์ในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมต่อการรักษาพันธุกรรมที่มีคุณค่าไว้

คำสำคัญ: สถานะภาพของไลเคน ป่าเต็งรัง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

Deciduous dipterocarp forest at Khao Yai National Park is characterized by extremely wet and dry cycle, as well as frequent fires. Species composition and structure of lichen thallus distribution demonstrate that lichens could adapt to those factors. This study was aimed to explore diversity and status of lichens, for planning on resource utilization and management. Quadrants of 10 x 10 cm² were laid on the east and the west of 22 trees with bole diameter at breast height more than 4.5 cm at 130 cm above the ground, making up a total of 44 quadrants. Species of lichens, number of thalli and thallus cover area in all quadrants were recorded. The result showed that 306 thalli belonged to 24 genera 34 species were observed. The importance value index indicated that Very Important lichens consisted of 5 species including *Bulbothrix isidiza*, *Laurera benguelensis*, *Protoparmelia isidiata*, *Dirinaria applanata* and *Graphis handelii*. The Important, Moderately important and Least important lichens consisted of 12, 10 and 7 species respectively. The lichens *Bulbothrix isidiza* and *Dirinaria applanata* were appropriated for further research and development aimed at sustainable utilization. These lichens had large numbers of small thalli, which were sufficient to regenerate and replace the old ones. Least important species, *Buelia pleiotera* and *Glyphis scyphulifera*, may need appropriate conservation strategy to preserve valuable heredity.

Keywords: status of lichens, deciduous dipterocarp forest, Khao Yai National Park

1

หน่วยวิจัยไลเคน ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

Lichen Research Unit, Department of Biology, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240 Thailand

* Corresponding author. E-mail: senglek@hotmail.com